

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Засновано у 2001 р.

Випуск 2(33)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2012

УДК 330-339; 321.7; 159.9
ББК 65.9(4УКР)29-2я43
М58

Редакційна колегія

Подолька А. М., д-р юрид. наук, проф. — головний редактор
Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — заступник головного редактора
Ігнатченко А. А., канд. техн. наук — відповідальний редактор

Політичні науки

Антонюк О. В., д-р політ. наук, проф., Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф., Бідзюра І. П., д-р політ. наук, Варзар І. М., д-р політ. наук, проф., Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф., Гончаренко О. М., д-р іст. наук, Піляєв І. С., д-р політ. наук, Хижняк І. А., д-р іст. наук, проф., Шуба О. В., д-р політ. наук, проф.

Економічні науки

Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф., Дахно І. І., д-р екон. наук, проф., Дмитренко Г. А., д-р екон. наук, проф., Куроченко О. В., д-р екон. наук, проф., Піла В. І., д-р екон. наук, проф., Радзієвський О. І., д-р екон. наук, Федоренко В. Г., д-р екон. наук, проф., Шостак Л. Б., д-р екон. наук, проф., Швець В. Я., д-р екон. наук, проф., Баєва О. В., д-р біол. наук, проф.

Психологічні науки

Балл Г. А., д-р психол. наук, проф., Лігоцький А. О., д-р пед. наук, проф., Ложкін Г. В., д-р психол. наук, проф., Приходько Ю. О., д-р психол. наук, проф., Синьов В. М., д-р пед. наук, проф., Чернуха Н. М., д-р пед. наук, проф., Чуприков А. П., д-р мед. наук, проф.

Юридичні науки

Александров Ю. В., канд. юрид. наук, проф., Ануфрієв М. І., канд. юрид. наук, проф., Бородін І. Л., д-р юрид. наук, проф., Бандурка О. О., д-р юрид. наук, проф., Корнієнко М. І., канд. юрид. наук, проф., Марчук В. М., д-р юрид. наук, проф., Подолька А. М., д-р юрид. наук, Юлдашев О. Х., д-р юрид. наук

Рекомендовано до друку Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 3 від 28 березня 2012 р.)

Міжрегіональна Академія управління персоналом.

М58 Наукові праці МАУП / редкол.: А. М. Подолька (голов. ред.) [та ін.]. — К. : МАУП, 2001 — Вип. 2 (33). — К. : ДП “Вид. дім “Персонал”, 2012. — 268 с.: іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У збірнику наукових праць публікуються статті науковців, які займаються проблемами розвитку економіки, політології, психології і права.

Для науковців, викладачів, студентів, а також усіх, кого цікавить розвиток науки в Україні.

Збірник “Наукові праці МАУП” зареєстровано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України (свідоцтво від 11.04.02 за № 6048, серія КВ) як наукове видання, в якому висвітлюються результати наукових досліджень в галузях економіки, політології, соціології, психології, права, матеріалів наукових конференцій.

Вищою атестаційною комісією України “Наукові праці МАУП” визнано як фахове видання з політичних наук (за постановою Президії ВАК України № 1-05/4 від 26 травня 2010 р.) та юридичних наук (за постановою Президії ВАК України № 1-05/5 від 31 травня 2011 р.).

ББК 65.9(4УКР)29-2я43+67.9(4УКР)я43

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2012
© ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2012

ЗМІСТ

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ	5	ЮРИДИЧНІ НАУКИ	79
Бідзюра І. П. Безпекова політика країни і національна ідентичність: проблеми інституціалізації	5	Александров Ю. В. Проблема травматичної зброї	79
Піляев І. С. Союзнический потенциал Украинского национального и Белого движений: политологический анализ	10	Комаров В. А. Умови та напрями вдосконалення правового регулювання трудових відносин в Україні.....	83
Мокляк С. П., Хамула С. В. Військово-технічна та військово-промислова політика України: проблеми формування та реалізації	18	Авсієвич А. В. До питання захисту суб'єктивних цивільних прав.....	89
Денисюк С. Г. Структурно-функціональний аналіз політичної комунікації	25	Бортник В. А. Діалектика філософських та юридичних визначень понять "честь" та "гідність" особи... 93	
Дідух Г. Я. Політичний міф як чинник формування іміджу держави	31	Буратевич О. І. Органи державної влади України і нормативно- правове забезпечення європейської інтеграції..	99
Мосаєв Ю. В. Особливості ідеологічної ідентифікації лівацького політичного руху в сучасній Україні ...	38	Дерев'янка В. В. Теоретична сутність та зміст окремих понятійно-нормативних категорій в кадровій роботі органів прокуратури.....	105
Юсеф Н. Н., Олійник О. В. Економічні та науково-технічні зв'язки між Україною і країнами Близького Сходу	43	Дяченко В. С. Проблеми гарантування і захисту прав пацієнтів у сучасній Україні: державно-управлінські і правові аспекти	109
Климкова І. І. Сутність та зміст проблеми суспільно-політичного консенсусу	48	Калюжна Н. М. Соціальні права людини в сучасному міжнародному праві як гарантії розвитку національних систем управління соціальним захистом.....	114
Олійник О. В. Ісламська концепція світового порядку	52	Коваленко Л. М. Правове регулювання інформаційної політики України в контексті процесів європейської інтеграції	120
Тищик С. М. Сутність та роль інформаційного середовища на сучасному етапі розвитку суспільства	58	Мороз М. І. Охорона здоров'я як керована система: єдине і особливе	127
Чорноштан Є. В. Концепція федералізму в українській політичній думці	66	Савченко І. О. Адаптація законодавства України до вимог ЄС і проблеми формування управлінського простору	130
Бондар Ю. В. Інформаційна політика Стародавньої Індії.....	72		

**ДІАЛЕКТИКА ФІЛОСОФСЬКИХ ТА ЮРИДИЧНИХ ВИЗНАЧЕНЬ
ПОНЯТЬ “ЧЕСТЬ” ТА “ГІДНІСТЬ” ОСОБИ**

Наукові праці МАУП, 2012, вип. 2(33), с. 93–98

Пошук шляхів щодо єдиного визначення понять “честь” та “гідність” особи передбачає з’ясування їх змісту, врахування думок зарубіжних та вітчизняних вчених щодо цього питання. Дослідження присвячене загальній характеристиці понять “честь” та “гідність” особи.

В умовах реформування і побудови правової системи все більше активізується проблема захисту найцінніших людських прав — честі та гідності. Честь та гідність особи за цих умов набуває життєво важливого статусу, що потребує визначення цих понять, оскільки чіткість тексту в Кримінальному кодексі України передбачає належне його застосування.

Закономірно, що честь та гідність є моральним фундаментом, на якому ґрунтується правова свідомість суспільства, і задовольняються потреби громадян України в повазі та самоповазі.

Метою дослідження є пошук шляхів щодо єдиного визначення понять “честь” та “гідність” особи.

Згідно зі ст. 9 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права: “Кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність. Ніхто не може бути підданий свавільному затриманню, арешту або триманню під вартою. Ніхто не повинен бути позбавлений волі інакше як на підставах та з приводів, передбачених законодавством”. Ці положення Пакту набули розвитку в Конституції України.

У ст. 3 Конституції України закріплено, що: “Людина, її життя і здоров’я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності

держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов’язком держави”. Відповідно до ст. 68 Основного Закону: “Кожен зобов’язаний неухильно додержуватися Конституції України та законів України, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей”.

Повага до честі та гідності забезпечується також і чинним законодавством України. Зокрема, зустрічаються такі поняття, як: честь і гідність Президента України (ст. 9 Закону України “Про Президента Української РСР”); честь і гідність народного депутата і членів його сім’ї (ст. 43 Закону України “Про статус народного депутата України”); честь і гідність адвоката (ст. 10 Закону України “Про адвокатуру”); честь і гідність працівника міліції (ст. 21 Закону України “Про міліцію”); честь і гідність журналістів (ст. 43 Закону України “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні”); честь і гідність педагогічних і наукових працівників (ст. 55 Закону України “Про освіту”); честь і гідність біженця (ст. 12 Закону України “Про біженців”).

Захист цих прав гарантується всією системою українського законодавства і відповідно до Конституції України може бути здійснений у судовому порядку. Такий захист забезпечується трудовим, цивільним, адміністративним та кримінальним законодавством.

Кримінально-правове забезпечення, без сумніву, є одним з найефективніших способів охорони честі та гідності особи. Незважаючи на те, що питання кримінальної відповідальності за злочини проти честі та гідності неодноразово розглядалися у теорії кримінального права, низка положень залишаються спірними і потребують уточнення. І зокрема, це стосується понять честі та гідності як об'єкта кримінально-правової охорони.

Слід зазначити, що мова Кримінального Кодексу (КК) України є надзвичайно важливою. Адже наскільки чітким є текст закону, настільки він є зрозумілим і настільки належним буде його застосування [1, 34]. Професор М. Й. Коржанський, називаючи право соціальною алгеброю, говорить про те, що: “кримінальний закон не повинен містити подвійних значень, неграмотних виразів” [2, 39]. Ясність нормативного акту сприяє правильному й повному виявленню інформації, яка міститься в ньому, забезпечує ефективність дії нормативних приписів [3, 5].

Офіційно терміни “гідність” та “честь” чинне кримінальне законодавство України не роз'яснює. Однак, зазначені поняття є морально-етичними категоріями й одночасно особистими немайновими правами, яким КК України надає значення самостійних об'єктів судового захисту.

Вперше категорії гідності та честі особи розроблялись представниками стоїцизму, а саме: Сенекою, Епіктетом та Марком Аврелієм. Вони стверджували, що гідність та честь є найвищими людськими цінностями, без яких життя не має сенсу. Для них життя без гідності та честі було страшніше за самотність. Так, Епіктет говорив, що не те шкода, що людина народилася або померла, що вона втратила свої гроші, оселю, саме це не належить людині. А те шкода, коли людина губить свою істинну власність — свою людську гідність [4, 206].

Більш глибоку та обґрунтовану розробку категорій гідності та честі здійснено в епоху Відродження у працях Піко делла Мірандоли, Лоренцо Валли, Еразма Роттердамського, Колюччо Саллютаті та ін. Колюччо Саллютаті говорив про те, що деякі люди хочуть

мати пошану, визнаватись такими, що мають честь, за всяку ціну, вони бажають пошани більше, ніж вони цього заслуговують. Таких вони називали честолюбними і зазначали, що, як правило, такі люди вчиняють для досягнення пошани те, що скупі люди роблять заради отримання грошей [4, 206].

Діалектика співвідношення між гідністю та честю досить вдало була виявлена свого часу відомим німецьким філософом Гегелем. Він зазначав: “У державі... людину визнають і з нею поводяться як з вільною, як з особистістю; і кожна окрема людина, зі свого боку, робить себе гідною цього визнання... У державі громадянин одержує належну йому честь завдяки посаді, на яку його поставлено, завдяки професії, якою він займається, і завдяки будь-якій іншій своїй трудовій діяльності. Його честь набуває внаслідок цього субстанціонального, всезагального, об'єктивного, від пустої суб'єктивності вже незалежного змісту” [5, 243].

Досить багато уваги дослідженню категорій гідності та честі приділяв німецький філософ-ідеаліст кінця XIX ст. А. Екштейн. У книзі “Честь у філософії і праві” вчений розглядає зовнішню честь особи як етичну оцінку, з якої випливає повага, а внутрішню честь як духовне “я” людини, від “усього тілесного звільненого” [6, 78]. При цьому А. Екштейн вважає, що обидві форми честі не пов'язані одна з одною.

Зовнішня, об'єктивна сторона честі виявляється у моральній оцінці соціальних якостей особи іншими людьми, суспільною думкою. Честь людини в цьому плані — загальна оцінка позитивних якостей, вона розглядається в різних аспектах (особи як члена колективу, громадянина, фахівця і т. д.). Тому позитивна або негативна оцінка особи з будь-якого боку стосується честі людини в цілому. Внутрішня сторона честі — це усвідомлення індивідом своєї моральної репутації. Почуття честі — це та властивість, через яку суспільна думка позитивно впливає на людину.

Змістовна сторона гідності знаходить своє, на наш погляд, достатньо повне відображення і обґрунтування в етиці Емануїла Канта. Він писав: “У царстві цілей усі мають

або ціну, або гідність. Те, що має ціну, може бути замінено також і чим-небудь іншим як еквівалентом, що вище всякої ціни, відповідно не допускає ніякого еквівалента, те володіє гідністю... Моральність же є умова, при якій тільки й можливо, щоб розумна істота була цілком в царстві цілей. Таким чином, лише моральність і людство, оскільки воно до неї здібне, володіє гідністю” [7, 276–277]. Тобто, гідність, по Канту, є внутрішньою безвідносною цінністю, а те, що володіє гідністю, стоїть вище всякої ціни і не допускає ніякого еквіваленту.

У “Філософському енциклопедичному словнику” під гідністю розуміється вираження особистісної цінності людини. У свою чергу, під честю — визнання, яке оточуючі добровільно виражають людині як носію індивідуальних цінностей (шанування), і те визнання, з яким людина ставиться до себе як до особистості (відчуття власної гідності) або якою, на її думку, вона вправі вимагати від людей свого соціального кола [8, 512–513].

Дещо по-іншому поняття честь та гідність визначаються в “Короткій філософській енциклопедії”. Честь — визнання, яке оточуючі виражають особі як носію індивідуальних цінностей. Гідність — це вираження особистісної цінності особи, яка характеризує її репутацію в суспільстві [9, 144, 512]. Тобто честь та гідність відносно суспільства є індивідуальними та особистісними цінностями людини. При цьому, вони співвідносяться між собою як частина до цілого.

У етиці під гідністю розуміється поняття моральної свідомості, яка виражає уяву про цінність будь-якої людини як моральної особистості. З одного боку, усвідомлення особою власної гідності є формою самосвідомості та самоконтролю особистості і на ньому ґрунтуються вимоги особистості, вимоги особи до себе. З другого боку, особа вимагає від інших людей поваги, визнання за собою відповідних прав та можливостей [10, 85–86]. Людина постійно стверджує та підтримує свою гідність відповідними власними вчинками, які оцінюються іншими людьми. Гідність не залежить ні від суспільного становища людини, ні від конкретного характеру її праці.

Від самої людини залежить, настільки високо вона буде нести свою гідність.

Гідність як етична категорія пов’язується з цінністю кожної людини в суспільстві. Говорячи образно, людина “знає собі ціну”, розуміє, скільки вона “коштує” у моральному плані, у плані досягнутого нею в житті, знає свої заслуги, якщо вони навіть не оцінені державою. Ця моральна цінність належить людині з моменту народження і є атрибутом її існування. Вона невід’ємна. Гідність не можна передати іншому навіть при всьому бажанні самого носія цієї цінності.

Честь як етична категорія тісно пов’язана і має багато схожого з категорією гідності. Вона, як і гідність, розкриває ставлення людини до самої себе і ставлення до неї з боку суспільства. “Однак на відміну від поняття гідності, цінність особистості у понятті честь пов’язується з конкретним суспільним становищем людини, родом її діяльності і її визнаними заслугами. Якщо уявлення про гідність особистості впливає з рівності всіх людей у моральному відношенні, то поняття честь, навпаки, диференційовано оцінює людей, що знаходить своє відображення в їх репутації. Відповідно честь вимагає від людини підтримувати (виправдовувати) ту репутацію, яку вона має” [10, 399–400]. Історично поняття честі виникло в суспільстві у вигляді уявлення про родову чи станову честь (моральні вимоги до певного способу життя та дії, які не принижують гідність певної категорії людей — рівні шлюби, виклик на дуель, відмова займатися певним видом праці у дворян тощо).

Таким чином, бачимо, що честь та гідність як філософські та етичні категорії містять в собі багато спільних ознак. Категорії “честь” і “гідність” впливають одна на іншу. Вони єдині, але не тотожні. Честь та гідність — самостійні категорії, які мають тільки їм притаманні специфічні риси. Найчастіше у філософсько-етичній літературі відмічається така відмінність цих понять. Честь ґрунтується на виконанні індивідом свого суспільного обов’язку, що і визначає міру визнання, поваги, пошани з боку суспільства. Гідність передбачає, що міра суспільної поваги ґрун-

тується на рівному праві кожного користуватися визнанням з боку суспільства [11, 71], усвідомленні людиною своєї громадянської ваги, громадянського обов'язку, самоповаги, власного “Я”. Тому гідність пов'язана переважно з моральними якостями, хоч і не відгороджується від суспільних заслуг. Водночас честь спирається, в першу чергу, на оцінку суспільної значущості і суспільних заслуг людини, хоч і не заперечує значення моральних якостей (поваги, пошани, визнання когонебудь, чого-небудь).

Склад поняття “гідності” ширший, ніж поняття “честі”. Так, категорія гідності виступає як єдине всезагальне (людське надбання), особливе (гідність особи як представника певної соціальної групи), одиничне (особиста гідність). “Сукупність рис, що характеризують позитивні моральні якості, честь, достоїнність, достоїнство, повагу” [12, 429]. Честь виступає у двох формах: честь і особиста честь. Необхідно зазначити, що категорія гідності розглядається як одне з основних понять теорії гуманізму, тоді як честь не входить у цю теорію. Нарешті, категорії честі та гідності втілюються в різних атрибутах: честь, суспільні заслуги особи проявляються у зовнішніх формах визнання (нагороди, чини, звання, суспільне становище) і гідність особи втілюється у повазі до людини і, як правило, не знаходить відбиття у зовнішніх атрибутах [13, 118–119].

Крім того слід зауважити, що “честь” та гідність” поняття полісемантичні (мають декілька значень), і тому слід завжди визначати, про яке значення цих слів йде мова. Вони можуть означати як етичні категорії в цілому, так і їх окремі сторони, але при цьому вони можуть вживатися і в інших значеннях [14, 11]. Одним із таких значень є юридичне.

Постанова Пленуму верховного суду України від 27 лютого 2009 р. № 1 “Про судову практику у справах про захист гідності та честі особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи” під гідністю розуміє “визнання цінності кожної фізичної особи як унікальної біопсихосоціальної цінності. Честь — це позитивна соціальна оцінка особи в очах оточуючих, яка ґрунтується на відпо-

відності її діянь (поведінки) загальноприйнятим уявленням про добро та зло” [15].

В юридичній літературі існують різні погляди на визначення понять “честь” та “гідність” особи.

Так, А. А. Піонтовський під честю як об'єктом кримінально-правової охорони розумів гідність людини, яка розуміється як у суб'єктивному, так і в об'єктивному смислі, причому образа як злочин спрямована на суб'єктивну гідність, а наклеп на об'єктивну гідність людини [16, 120]. Як бачимо, вчений ототожнював поняття честі та гідності через об'єктивне та суб'єктивне розуміння вказаних понять.

На думку В. А. Блюмкіна, гідність — це цінність людини (як людини в цілому, як конкретної особистості, як представника певної соціальної групи) або спільноти, усвідомлення ним цієї цінності і відповідна поведінка. У свою чергу честь — це позитивна моральна репутація особи (або групи осіб), яка впливає із її морального ставлення (поваги, шанування) та ставлення особи до своєї моральної репутації [17, 7].

Вчені-цивілісти Е. О. Харитонов та Н. А. Садіахметова визначають гідність як певну самооцінку особистості, оцінку особою своїх моральних та інших якостей [18, 168]. Дещо по-іншому поняття “гідність” визначає А. Ф. Шишкін. Під гідністю він розуміє цінність людини безвідносно до її суспільного стану, професії, національності, кольору шкіри тощо... Розвиток особистісної гідності є розвиток людини як громадської, моральної особистості [19, 113]. Як бачимо, А. Ф. Шишкін розглядає гідність як суспільну цінність людини і не зводить її до моральної самосвідомості особистості.

Свою думку щодо розуміння досліджуваних питань висловлює О. М. Костенко. На думку вченого: “Діалектичний зв'язок між людиною й суспільством зумовлює такий самий зв'язок між гідністю та честю: сутність гідності розкривається у співвідношенні з честю, і, навпаки, сутність честі — у співвідношенні з гідністю. Враховуючи цю діалектику, можна дійти такого висновку: гідність людини — це певне ставлення її до суспільства.

(Тут йдеться про ставлення не в розумінні суб'єктивного ставлення до чогось, а в розумінні об'єктивного вираження останнього в суспільно значущих вчинках людини.) Таке ставлення, тобто гідність, викликає відповідне визнання людини в суспільстві. Навпаки, ставлення суспільства до людини, зміст якого визначається її суспільним визнанням за конкретно-історичних умов, і є честю людини" [20, 58–61].

На думку М. І. Мельника та М. І. Хавронюка: "Чесність — це сукупність моральних принципів, якими керується людина у своїй поведінці. Гідність людини передбачає усвідомлення людиною як носієм сукупності певних моральних, світоглядних, професійних тощо якостей своєї суспільної цінності, що створює у неї підстави для самоповаги" [21, 351].

Поняття честь, вважає О. М. Храмцов, припускає відносно людини ту міру поваги, яку вона заслуговує, гідність же ґрунтується на праві кожної людини на повагу" [4, 188].

М. Н. Малєїна визначає честь як певну соціальну оцінку громадянина, об'єктивну суспільну властивість [22, 58]. У цьому визначенні можна побачити оціночну категорію, яка вказує на зв'язок людини як громадянина з певною спільністю людей. Таким чином, якщо існує ця спільність людей, то існує і категорія честі, оскільки честь, як було зазначено, це соціальна оцінка індивіда.

Окремі правники ототожнюють поняття честі і гідності. Так, Є. Г. Федоренко в одній зі своїх праць так характеризує честь: "Категорія честі виражає особисту гідність людини, усвідомлення нею своєї людської цінності в суспільстві, а також визнання з боку суспільства" [23, 156]. Таку саму думку підтримує Й. С. Ной. Під честю він розуміє гідність людини, тобто честь громадянина і є його гідністю [24, 5–6].

Л. М. Сугачов вважає, що поняття "чесність" і "гідність" є синонімами [25, 111]. В. І. Осадчий, розглядаючи це питання, вважає, що честь розглядається як моральна самооцінка людини та її оцінка іншими людьми, а гідність — як наявність моральних якостей та самооцінка й оцінка суспільством. Фактично це означає

повну ідентичність досліджуваних понять. Спільність усвідомлення моральних якостей для характеристики честі та гідності, на його погляд, очевидна тому, що терміни "чесність" та "гідність" ідентичні, тож доцільно вживати лише одне з цих понять [26, 126–129].

За словником української мови термін "чесність" характеризується як: "Сукупність вищих моральних принципів, якими людина керується у своїй громадській і особистій поведінці" [27, 316]. При цьому, "гідність" розкривається як: "Сукупність рис, що характеризують позитивні моральні якості й усвідомлення людиною своєї громадської ваги, громадського обов'язку" [27, 65].

Таким чином, можна зробити висновок, що честь особи займає одне з найвищих положень у системі суспільних цінностей і задовольняє моральні потреби людини у повазі й самоповазі.

Крім того, суспільство оцінює не лише позитивні якості особи (шляхетність, чесність, совість), а й негативні, які в сукупності складають уявлення суспільства про особу.

Наявність таких якостей, як шляхетність, чесність, сумління, виконання обов'язків є необхідними передумовами для створення позитивних уявлень про особу, які, в свою чергу, дають підстави говорити про честь.

Виходячи з цього, честь людини — це оцінка суспільством духовних, моральних, соціальних якостей громадянина, кращих душевних якостей, таких, як шляхетність, чесність, совість, а також його позитивна репутація, престиж.

У свою чергу, почуття власної гідності — це невід'ємна цінність самої людини з моменту її народження, усвідомлення своїх кращих якостей і свого суспільного правового стану.

Також слід зазначити, що поняття честі й гідності особи відбивають різні конкретні моральні явища. У них розкриваються суттєві зв'язки між суспільством і особою. Виступаючи мірою соціальності у вчинках людей, честь і гідність характеризують різні сторони суспільної цінності особи. Честь і гідність особи одні з найвищих моральних якостей у системі суспільних цінностей і задовольняють моральні потреби людей у пошані і самопошані.

Література

1. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. Ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР № 2148-VIII від 19.10.1973.
2. Конституція України (зі змінами, внесеними Законом України від 08.12.2004).
3. Семенюк О. О. Зміст терміна “перешкоджання” у Кримінальному кодексі України // Наук. вісн. Київ. нац. ун-ту внутрішніх справ. — К., 2008. — № 4. — С. 34–41.
4. Коржанский М. И. Очерки теории уголовного права. — Волгоград: Высшая следственная шк. МВД РФ, 1992. — 92 с.
5. Федоров Г. Правотворчество и язык закона // Закон и Жизнь. — 2007. — № 9. С. 4–9.
6. Храмов О. М. Філософсько-етичний зміст поняття честі та гідності особи та його значення для визначення їх об'єктами кримінально-правової охорони // Вісн. Нац. ун-ту внутр. справ. — 2005. — № 31. — С. 205–211.
7. Гегель Г. В. Ф. Енциклопедія філософських наук: 14 т. — М.: Думка, 1976–1980. — Т. 3: Філософія духу. — 1977. — 471 с.
8. Екштейн І. Честь в філософії і праві. — СПб., 1899. — 149 с.
9. Кант І. Основи метафізики моральності // Твори: В 6 т. — М.: Думка, 1999. — С. 349. — Т. 4. — Ч. І. — 1965. — 544 с.
10. Философский энциклопедический словарь. — М., 1996.
11. Краткая философская энциклопедия / Ред.-сост.: Е. Ф. Губский, Г. В. Кораблева, В. А. Лутченко. — М., 1994. — 576 с.
12. Словарь по этике / Под ред. И. С. Кона. — 5-е изд. — М.: Политиздат, 1983. — 445 с.
13. Шестакова В. Є. Гідність як суспільне визнання етичного достоїнства особистості. — К.: Знання, 1973. — 199 с.
14. Новий тлумачний словник української мови: В 3 т. / За ред. В. Яременко, О. Сліпущо. — К.: Аконті, 1998–2003. — Т. 3. — 2003. — 862 с.
15. Колобкова Е. А. Категорія достоїнства в марксистсько-ленінській етиці: Дис. ... канд. філос. наук: 09.00.05. — К., 1968. — 178 с.
16. Белявский А. В., Придворов Н. А. Охрана чести и достоинства личности в СССР. — М.: Юрид. лит., 1971. — 206 с.
17. Про судову практику у справах про захист гідності та честі особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи: Постанова Пленуму Верховного Суду № 1 від 27 лютого 2009 р. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_001700-09
18. Пионтковский А. А. Преступления против личности. — М., 1938. — 164 с.
19. Блюмкин В. А. Категории достоинства и чести в марксистской этике: Дисс. ... канд. филос. наук. М., 1964 — С. 18.
20. Харитонов Е. О. Гражданское право: Учеб. пособие. — К.: АСК, 2002. — 832 с.
21. Шимон С. І. Відшкодування моральної (немайнової) шкоди як спосіб захисту суб'єктних цивільних прав: Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 “Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право”. — К., 1998. — 22 с.
22. Костенко О. М. Поняття гідності й честі та злочинів проти них // Радянське право. — 1981. — № 4. — С. 58–61.
23. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / За ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. — К.: Юрид. думка, 2010. — 1288 с.
24. Малеина М. Н. Защита личных неимущественных прав советских граждан. — М.: Знание, 1991. — 127 с.
25. Федоренко Є. Г. Основи марксистсько-ленінської етики. — К.: Політвидав, 1965. — 367 с.
26. Ной І. С. Охорона честі і гідності особи в радянському кримінальному праві. — Саратов: Вид-во Саратовського держ. ун-ту, 1959. — 125 с.
27. Сугачев Л. М. Про об'єкт злочинів проти честі і гідності особи // Міжвід. наук. зб. “Проблеми правознавства”. — К.: Вид-во КДУ, 1970. — № 17. — С. 111–115.
28. Осадчий В. І. Гідність як об'єкт злочинного впливу на правоохоронну діяльність // Актуальні проблеми розвитку суспільної думки і практики управління. — К.: НАВСУ, 2000. — С. 126–129.
29. Словник української мови: У 12 т. / За ред. Л. І. Петренка. — К.: Наук. думка, 1978–1982. — Т. 11. — 1980. — 316 с.

Систематизація визначень понять “честь” і “гідність людини”, що наведена у дослідженні, дає можливість знайти узагальнюючі характеристики, які можуть бути застосовані у нормотворчій діяльності.

Систематизація определений понятій “честь” и “достоинство человека”, приведенной в исследовании, дает возможность найти обобщающие характеристики, которые могут быть применены в нормотворческой деятельности.

Systematics of the definitions of the concept of “honor” and “human dignity” that is listed in the survey makes it possible to go to generalize the characteristics that can be applied in lawmaking activities.

Надійшла 7 лютого 2012 р.